

Andreas Schäfer

Oddechový čas

„Ty sis ho idealizoval,“ řekla Ruth, zahalená do své jistoty. „A děláš to ještě i teď.“

Nad trávou se válel opar a tu a tam se v ní zatřpytil záhyb zahradní hadice. Větve bříz se téměř nepohnuly, stolek na terase vypadal přesně jako včera, talíře, mísy a sklenice se přes noc orosily.

Lothar ze sebe shodil příkrývku a vstal. V kuchyni vypil sklenici vody, dole se osprchoval v koupelně pro hosty a oblékl se. Než opustil dům, otočil se, to byl zvyk ještě z dob, kdy létal, rychlý pohled před možná poslední cestou. Polštáře na sedací soupravě se svezly stranou, přehoz ležel na zemi, otevřenými posuvnými dveřmi zavál vítr dovnitř na koberec pár listů. Ruth zřejmě ještě spala, seshora nebylo nic slyšet.

Mohl by jet k letišti. Hodiny na přístrojové desce ukazovaly 7:11 a kolem deváté startovalo letadlo do Atén - nějaký další přípoj jistě existoval a s trochou štěstí by mohl už v odezňavajícím odpoledním vedru stoupat po úzkých pěšinách po jednom z východních ostrovů. V nose opět ucítil pryskyřičné aroma borovic, které ho na jeho putování provázelo, okouzlující, v oblacích z macchie vystupující vůni tymiánu. Zpočátku ho zvědavost hnala už po několika dnech na další trajekt, později se jeho rytmus změnil, vracel se na známé cesty, aby vystopoval změny krajiny a světla, několikrát se pustil vyschlým korytem řeky až k oblázkové pláži, protože nechtěl uvěřit, že ta opuštěnost bez lidí není náhodná. Nad strmými břehy se toulal vesničkami, jejichž opravené domy se krčily za kamennými zídkami, a přál si, aby v nich mohl bydlet, vlastnit jednu z těch tvrzí odolávajících bouřím, z níž by se večer kodrcal terénním vozem zaprášenými serpentinami dolů do malého přístavu. Především se nemohl nasytit toho ticha. Dokud tam byl, dokázalo z paměti vymazat jeho minulost.

Ale při pomýšlení na Ruthino mlčení, až ji později zase zavolá z jiné země, ten plán zase zavrhl. Nechal sjezd k letišti za sebou, minul kancelářské komplexy, Nexxus House a Blue Towers. Chladně se lesknoucí věže Olivetti se téměř vznášely ve vzduchu. Lothar se opřel hlavou o opěrku sedadla, natáhl paže rovně před sebe a zavřel na chvíli oči. Když je opět otevřel, nebylo vidět na širokém pruhu silnice jediné auto.

To, co bylo na jeho profesi neosobní, vnímal vždy jako příjemný doprovodný jev života pilota, automatizované průběhy činností, jasně definované požadavky, které mu umožňovaly nevíšmat si sebe ani jiných. Nesčetněkrát obletěl svět, ale jen zřídka byl nucen přiblížit se k někomu blíže, než chtěl. Odstup patřil k jeho práci stejně jako uniforma, a odstup obstarávalo už nesmlouvavé plánování jeho letového nasazení. Nejpozději po týdnu se musely posádky kokpitu i na dlouhých linkách rozejít, a tak bylo snadné si je udržet. Přirozeně chodíval se svým druhým pilotem a posádkou do barů a restaurací a přispíval

k hovorům i vlastními letovými historkami a nevinnými rodinnými zážitky. Užíval si společně euforie, když se ve dvou-, tří- nebo pětistícové výšce protrhla rozptýlená šed' mraků a sluneční zář zaplavilo kokpit; měl rád ten povrchní pocit soundážitosti a vyzývavý tón hovorů - ale především onu nezávaznost, která se za tím vším skrývala. Každý zůstal pozorovatelem toho druhého, identicky vyškoleným partnerem, který na stále se opakující povely reagoval vždy stejnou odpovědí.

O to víc Lothara překvapilo, když tuto profesionální zdrženlivost odplavila vlna soucitu, když se rozneslo, co se stalo s jeho synem. Kolegové, s nimiž nikdy neletěl, ho volali, aby vyjádřili rodině soustrast. Předseda představenstva mu napsal osobní dopis a sdružení pilotů poslalo na pohřeb věnec. Udivovala ho ta účast úplně cizích lidí. A zároveň ho mátl, protože nepředstíraný úlek ostatních se zdál být větší než jeho vlastní zděšení - alespoň v první chvíli, kdy byl organizačními povinnostmi, veřejnými vystoupeními a Ruthiným zoufalstvím donucen zachovávat chladnou hlavu: na pohřbu, během proslovu ředitele školy před pamětním koncertem, nebo když je navštívili Jakobovi kamarádi z plachtařského klubu, aby jemu a Ruth předali památníček. To Lothar pozval zamlklou skupinku dál do obýváku, přijal od nich dar a prolístoval jej od první do poslední stránky. Jakob ve vzduchu nebo šklebící se za řídicí pákou; Jakob se zdviženou sklenicí piva na jedné z letních slavností. Donutil se přečíst každé kondolenční přání, každou neumělou básničku, kdy vzlykající Ruth už dávno opustila pokoj. To on vozil v těch týdnech mladšího Mertena do školy, bral sluchátko, když zazvonil telefon, otevřel sousedovi a s díky od něho přijal hrnec polévky nebo nabitou nákupní tašku a tlumeným hlasem promlouval jménem rodiny. Ruth přes den ani nevstávala z postele a teprve při západu slunce scházela bosá po koberečku ze schodů, posadila se k němu v županu a Lothar vypočítával, co všechno přes den zařizoval. Jakob tam už nebyl, zrušili ho, vymazali, bylo nemožné o něm mluvit. Místo toho zprávy o tom, kdo všechno jim nabídl pomoc a co jim přinesla žena z nedalekého obchodu z potravinami. Lothar opakoval, co si řekli s mladým nervózním farářem, a Ruth to pak - s proloženými delšími pauzami - slovo po slově pro sebe opakovala, s úžasem v hlase, jako by se podívovala nad tím, že ještě vůbec může mluvit, že po jednom nadechnutí přichází ještě další.

Potom se Ruth z jednoho dne na druhý udělalo lépe. Oporu jí dodávala starost o Mertena. Skoro nejedl, nechtěl vidět nikoho z kamarádů a při vyučování se nedokázal soustředit. Pomáhala mu s úkoly, chodila za jeho učiteli, radila se se školní psychologkou - zatímco Lothar, osvobozen od své role, trávil týdny na pohovce v obýváku, propadáje znovu a znovu v bezhlesý křečovitý pláč, přicházející stejně náhle jako mizející a zanechávající za sebou ve vyprahlém hrdle ochraptělou bolest. Útěchu mu přinášely rituály, k nimž se opět probojoval, rutinní úkony v zahradě, příprava jídla, jednoduché soustředění na krájení zeleniny - a vyhlídka na to, že zase bude konečně létat. Čekal, kdy Ruth zase převezme nákupy, kdy začne přijímat návštěvy přítelkyň, s nimiž vysedávala v tichém hovoru na pohovce, zatímco on seděl za otevřenými dveřmi v pracovně před obrazovkou a předstíral, že je neposlouchá. Den po dni to téma odsouval, až ho jednou Ruth sama oslovila.

„Nechceš se zase vrátit do práce?“ zeptala se ho z ložnice, když stál v koupelně u umyvadla. Viděl ji přes zrcadlo, jak leží v posteli, polštář pod hlavou a ruce ležící bez hnutí na přikrývce.

Požádali ho, aby se dostavil k pohovoru do čtvrtého patra sousední budovy. Připravil se, věděl, co po něm můžou chtít a co ne: přesto mu ztvrdly čelisti z hněvu nad tím, že k tomuhle pohovoru musí vůbec dojít, když seděl v klimatizované místnosti proti obéznímu padesátníkovi, který se ho vážným hlasem ptal:

„Jak se vám daří?“

Lothar mlčel.

Muž si ho pozorně prohlížel brýlemi bez obrouček, na čele se mu prohloubila vráska, ohrnul v očekávání odpovědi rty.

„Bohužel vám musím tuhle otázku položit.“

„Dobře,“ řekl Lothar, „už je mi“ - zaváhal - „zase líp.“

„Co děláte? Jak trávíte dny?“

„Pracuji na zahradě. Chodím na procházky. Ale většinu času jen tak vysedávám a nedělám nic.“

„Můžete spát?“

„Ano.“

„Bez prášků?“

„Ano.“

„A vaše žena? Jak se daří vaší ženě? Chtěla by se zase vrátit do práce?“

„Možná později. Stará se o našeho syna. O toho druhého. Merten má z toho pořád ještě v hlavě zmatek.“

Muž přikývl.

„Má Merten, chtěl jsem říct, pomáhá mu někdo odborně?“

„Odnedávna ano.“

„A vy? Máte někoho, s kým byste si mohl promluvit, kromě rodiny?“

Lothar mlčel.

„V takových případech existuje možnost obrátit se na poradnu. Mohlo by vám to prospět.“

„Já chci létat. Dělat svou práci. To by mi prospělo.“

Muž položil palec a ukazováček na skleněný popelník a začal jím přejíždět sem a tam.

„Ale nikdo by vám neměl za zlé, kdybyste chtěl přejít na ředitelství, abyste mohl být častěji s rodinou.“

Dívali se na sebe, pak Lothar odvrátil pohled. Police vedle dveří byla ze stejného tropického dřeva jako mužův psací stůl. Mezi pořadači, brožurami a odbornými publikacemi neobjevil jedinou soukromou fotografii. „Proč se na to nevyspíte? Nepromluvíte si o tom se svou ženou?“

„To nepotřebuji. To není nutné. Poslyšte: já nejsem žádné bezpečnostní riziko.“

Muž několikrát zabrnkal svorkou stříbrného psacího pera o víčko uzávěru. Pak se u stolu otočil k oknu, zahleděl se do šedé oblohy nad městským lesíkem, ztracen v myšlenkách, jako by tu byl sám. Nemůžou tě nutit, nemůžou tě k ničemu nutit, říkal si Lothar skoro vesele, zatímco pohledem spočíval na africké masce, která visela na stěně za stolem.

Chvíli bylo slyšet jen slabé hučení klimatizace. Pak se muž obrátil k Lotharovi, položil obě ruce na desku stolu a sotva znatelně se usmál.

„Předložte osvědčení o tom, že jste zase schopný létat.“

O několik týdnů později letěl Lothar do Káhiry se zkušeným doprovodným pilotem, který brzy absolvuje kapitánský kurs. Než se ten muž sklonil nad letovou mapou, řekl: „Slyšel jsem o tom.“ Stiskl rty. „Je dobře, že jste zase tady.“

Během těch měsíců, kdy mu kolegové vyjadřovali soustrast - při brífinku v místnosti pro posádku, v kokpitu nebo v hotelové hale, než odešel do svého pokoje -, s ním nikdo o vrahovi jeho syna nemluvil. Neochotně zamumlané „děkuji“, pátravý pohled - nebo ani to ne -, a pak se zase všichni s ulehčením, jak se zdálo, vydali za svou denní práci. Možná nebylo během jeho letů tolik smíchu, možná reagoval letový doprovod na jeho prosby ochotněji, možná spočinuly ruce na jeho ramenou o něco déle než obvykle, ale jinak bylo všechno jako dřív - až na jedno: v jeho přítomnosti se o rodinných záležitostech nemluvalo. To mlčení jej chránilo víc než si myslel, jak poznal jednoho odpoledne v Soulu. Zašli se ve třech najíst, a když se vracel ze záchodu, zaslechl, jak doprovodný pilot říká šéfstewardovi: „Kdyby se něco takového stalo mně, tak toho chlapa zabiju. Krátký proces. Co musí být, to musí být.“

Lothar stál před bambusovou stěnou, ani ne dva metry od svých kolegů, které nebylo v tu chvíli vidět, a zadržoval dech. Uslyšel cinknutí, jako by jeden z nich postavil šálek s čajem na talířek. V příštím okamžiku stál na chodníku uprostřed široké aleje, zalidněné téměř výhradně mladými lidmi. Dešťová oblaka ležela nízko nad městem a poslední patra věžáků se v nich úplně ztrácela. Popošel několik kroků, obrátil se, zastavil, a pak se nechal unášet davem, kolem obchodů s elektronikou a komiksy, svou velikostí připomínající supermarkety, kolem heren, z nichž ven pronikalo pískání, praskot a kvílení, až nakonec zakotvil v zakouřeném výčepu, kde se u dřevěných stolků tísnili obchodníci. Celý večer pil *soju*, slabou rýžovou pálenku, a upíral pohled na fotografie korejských horolezců nad barovým pultem, kteří celí šťastní a v péřových bundách pózovali před vysokohorskou krajinou, zatímco do jeho příjemně prázdného vědomí pronikal hysterický smích ostatních hostů.

Lothar už s kolegy nikam nechodil. Po vstupu do hotelového pokoje odkopl boty do rohu, odložil uniformu, zatáhl záclony a prozkoumal minibar. Nalil do sklenice tonik, dolil jej řádnou dávkou ginu a pil, zatímco přejížděl po kanálech. Krokodýli prohánějící se po brakických tocích; do skvostných hedvábných šatů oblečené ženy, křížující na lodkách s dlouhým kýlem klidnou hladinu jezera; dobromyslný úsměv víly ze CNN, předpovídající počasí; odletové haly letišť, přecházející do fasád reflektujících vybledlou modř. Když se probudil s pocitem vyprahlosti v ústech, po zdi přebíhaly barevné obrazy ze zářící obrazovky. Zaregistroval kručení v břiše, doklopýtal do koupelny, postříkal si obličej vodou a vyšel z pokoje.

Ať už byl v kterémkoli městě, dřív nebo později zabloudil do čtvrtí s pouličními grily a studentskými hospůdkami, ztratil se ve spleti uliček Starého Města, kde většinou zhltl něco vestoje. Jednou, vleže na lavičce v parku, otevřel oči a nevěděl, kde je. V koruně platanu povykoval pták, nedaleko muselo být moře, protože vzduch byl svěží a slaný, ale Lothar si nemohl vzpomenout na let ani na to, jak se sem dostal. Poslouchal, neuslyší-li nějaké hlasy nebo útržky hovorů, ale až na šum vzdáleného provozu nebylo slyšet nic, a když konečně otočil hlavu, spatřil nad vrcholky stromů v parku futuristické mrakodrapy Šanghaje.

V Dillí, jak si vzpomíná, zůstal stát jako omámený před zařikávačem hadů, klukem ne starším deseti let, který okamžitě přestal hrát na flétnu a němě zíral do země. Celé hodiny proseděl ve vstupní hale obchodního domu, kde to profukovalo, a čekal, aniž věděl na co. Nastupoval do autobusů stavějících u kraje silnice a nechal se odvézt na konečnou, zaklíněn mezi neznámými těly, do slumů a příměstských sídlišť, do okrsků s boudami z jílu, před nimiž varovaly všechny brožury. V Lagosu se mu ze zápachu z tlející zdechliny psa na kraji tržnice zvedl žaludek a pozvracel se - ale nikdy ho nikdo nepřepadl, nevyhrožoval mu ani ho neoloupil. Stal se nedotknutelným, říkal si, zatímco kolem ubíhaly mírné svahy Rhönu. A vždycky nějak našel zpátky cestu do hotelu, pokaždé se na minutu přesně objevil u odjezdu kyvadlového busu na letiště, oholený a v bezvadně padnoucí uniformě. V levé ruce za sebou táhl na kolečkách kufr a kolegové ho zdravili radostně jako vždycky.

Ani Ruth nic neříkala. Polovinu noci sledoval z pohovky, jak se venku kývají větve břízy, a když se pak vypoťácel nahoru do schodů, potichu, aby nevzbudil Mertena, a opatrně se vedle ní položil do postele, dívala se na něho s široce otevřenýma očima. Čekal, že něco řekne, pozoroval s rukama zkříženýma na prsou stíny svých nohou na šikmém stropě ložnice, ale když se na ni opět podíval, měla už oči zavřené.

Každý den v tu dobu počítal s tím, že ho zase přepadne ona ochablost, která ho upoutala na lůžko několik týdnů po Jakobově smrti. Tehdy se nebyl celé dny schopen pohnout. Cítil bolesti v kostech, jako by přes ně někdo přejížděl ostřím nože, kůže mu zpórovatěla a napjala se, jako by nějaký orgán vylučoval substanci, která jeho tělo mučila. Obával se, že mu nohy vypovědí službu, že nebude mít za letu dost sil ovládat nezbytná tlačítka. Ale to se nestalo. Prováděl všechno, co bylo třeba. Jen jeho přecitlivělost vůči hluku rostla, byl čím dál podrážděnější.

„Hej,“ zvolal dveřmi z kokpitu, když jakýsi technik při opravě bezpečnostní schránky krátce před odletem ze Singapuru nešetrně škrábl šroubovákem po plechu. „Musí to být? Jste snad začátečník?“

Muž ustal v práci.

„Máte nějaký problém?“

„Ovšem. Jde mi na nervy vaše neschopnost.“

„Prosím.“ Muž zdvihl smířlivě ruku. „To ještě není důvod chovat se neomaleně.“

Byl to malý, podsaditý muž v modrém overalu, jehož vlasy pokrývala vrstvička prachu. Když se otočil, aby pokračoval v práci, Lothar řekl:

„Okamžitě opusťte moje letadlo.“

Mužovo obočí vylétlo do výšky. Krátce vyhlédl jedním z okének a nevěřícně zakroutil hlavou. Pak přistoupil k Lotharovi, zatímco jedna ze stevardek zůstala stát v předsínce s úsměvem přimrzlým na rtech. Přiblížil se tak blízko, že se Lothar mohl v jeho očích vidět, zahlédl svůj límec holubí modři a směšnou kapitánskou čepici.

„Vaše letadlo?“ opakoval technik, pak ale ustoupil a stevardka začala hekticky rozdělovat časopisy do pojízdných vozíků. Lothar pozoroval scenérii před sebou. A zatímco si prohlížel ostatní stroje v jejich předepsaných pozicích a sem tam popojíždějící auta s tabulí *Follow me*, poprvé po dlouhé době si zase uvědomil, jak úzký je celý kokpit, jeho vyklenuté stěny, přísně vymezený prostor mezi hlavou a krytem, opěrka sedadla, jakoby srostlá s jeho zády. Najednou k němu proniklo vědomí nesmírné síly spících turbin, zatímco v dlani jeho ruky to bušilo, jako by svíral páku řízení - přitom mu ruce ležely nečinně

v klíně. Pohlédl na doprovodného pilota a chtěl něco říct. Pak se opět zadíval před sebe. Bylo takové horko, že se mu asfalt na letištní ploše chvěl před očima.

Krátce nato se objevili dva letištní policisté, nechali Lothara dýchnout do hubice nějakého přístroje a pak ho požádali - když předtím oba, jeden po druhém, odečetli údaj na displeji -, aby šel s nimi.

S ohledem na jeho „výjimečnou životní situaci“ mu byla ještě jednou nabídnuta možnost, aby přešel na ředitelství, pokud se podrobí terapii. Odmítl a s údivem zkonstatoval, že potřeba pít už několik týdnů po jeho výpovědi ustoupila.

Na obloze se hromadila lákavá kupovitá oblaka. Když Lothar dojel do Weyhersu, zastavil za kostelem na parkovišti, vystoupil a zašel do obchodu, kde dřív s Jakobem nakupovali proviant pro společné výlety kluzákem. Nerozhodně procházel chodbičkami, pozorně si prohlédl zaměstnance, který klečel u regálu s vínem a vkládal dovnitř láhve. Uchopil balený rozinkový chleba a zase ho vrátil. Dlouho postával v oddělení s ovocem před jablky, než si nakonec stoupl k pokladně s tabulkou čokolády. Venku projížděla v hustém provozu auta, z nichž většina směřovala stoupajícími záhyby silnice až k Wasserkuppe. Předsevzal si, že mine parkoviště, startovací i přistávací dráhu a projede kolem restaurací a muzea až k hale, kde stál v přívěsu Jakobův kluzák. Před halou se otočí a docouvá co nejbliž k bráně. Potom vystoupí, dojde k přívěsu a nebude si nikoho z přítomných všímat. Uvolní ruční parkovací brzdou a pomalu ho vytáhne kolem ostatních přívěsů k východu, připojí ho, obtočí kolem háku odtrhovací provaz, strčí zásuvku do zdířky a nastoupí do auta. A pokud půjde všechno hladce, o několik minut později zase prostor opustí, aniž s někým prohodil jediné slovo. Stál u pokladny a před očima měl svého patnáctiletého syna, jak k němu po bravurně absolvovaném posledním bariérovém letu míří přes dráhu s hrdým úsměvem v tváři.

„Dobré, ne?“

„Docela.“

Pokladní na něho přátelsky pohlédla.

„Co prosím?“ zeptal se Lothar.

„Mohl byste prosím položit zboží na pás?“